

УДК 373.3/.5.015.31:7

ПРОЄКТУВАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ЧЕТВЕРТОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА

Роксолана Шпіца-Павлюк, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.

ORCID: 0000-0002-9354-0641

E-mail: r.shpitsa@kubg.edu.ua

Тетяна Мієр, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.

ORCID: 0000-0002-2874-2925

E-mail: t.miyer@kubg.edu.ua

Валерія Метьолкіна, магістр, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.

ORCID: 0009-0002-9235-4107

E-mail: vymietolkina.fpo24m@kubg.edu.ua

У статті розглянуто наукову проблему проєктувального формування естетичного досвіду в учнів 4 класу на уроках мистецтва. Уточнено поняття «досвід», «естетичний досвід», «естетичний досвід четвертокласника». Основна увага приділена мініпроєктувальній діяльності учнів. Висвітлено проєктувальне формування естетичного досвіду здобувачів освіти як підґрунтя художньо-творчої діяльності, основою якої є художня творчість. Визначено, що естетичний досвід є результатом попередньої художньо-творчої діяльності на уроках мистецтва протягом навчання у 1-3 класах. Окреслено адаптовані та авторські творчі мініпроєкти. Виокремлено відповідний інструментарій та окреслено його використання у практичній діяльності вчителя. Означено практичні рекомендації та кейси. Визначено перспективи подальших досліджень щодо збагачення лінійки мініпроєктів, які можна інтегрувати в мистецькі проєкти відповідно до змістового наповнення інтегрованого курсу «Мистецтво» та тематичного планування для 4 класу.

Ключові слова: проєктування; проєктувальне формування; досвід; естетичний досвід; урок мистецтва; учні 4 класу; художньо-творча діяльність.

DESIGN-BASED FORMATION OF AESTHETIC EXPERIENCE OF FOURTH-GRADE STUDENTS IN ART LESSONS

Roksolana Shpitsa-Pavliuk, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Elementary Education Department, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

ORCID: 0000-0002-9354-0641

E-mail: r.shpitsa@kubg.edu.ua

Tetiana Miyer, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Elementary Education Department, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

ORCID: 0000-0002-2874-2925

E-mail: t.miyer@kubg.edu.ua

Valeriia Mietolkina, Master Student, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

ORCID: 0009-0002-9235-4107

E-mail: vymietolkina.fpo24m@kubg.edu.ua

The article examines the scientific problem of designing the aesthetic experience formation in 4th-grade students during art lessons. The concepts of experience, aesthetic experience, and aesthetic experience of a fourth grader are clarified. The main focus is on students' mini-project activities. The article highlights the design-based formation of aesthetic experience as the foundation for artistic and creative activity, the basis of which is artistic creativity. It is determined that aesthetic experience is the result of previous artistic and creative activity during art lessons in grades 1 to 3. Adapted and original creative mini-projects are outlined. The appropriate tools are identified, as well as their use in teachers' practical work. Practical recommendations and cases are provided. Future research prospects are defined in enriching the line of mini-projects that can be integrated into art projects according to the content of the integrated course "Art" and the thematic planning for grade 4. Aesthetic experience is not only knowledge about art but primarily an internal process of spiritual perception of beauty that shapes the student's personal stance. In turn, the aesthetic experience of fourth graders is a combination of artistic knowledge (in line with the content of the "Art" course) and skills that ensure emotional perception and intellectual understanding of artistic images and phenomena. These are formed within the motivational-creative, emotional-sensory, and axiological-orientational spheres of student activity. It is important to consider that by the 4th grade, the emotional sphere of students becomes more stable. However, the need for play, vivid impressions, and artistic experimentation remains a leading one. It is essential to support students' cognitive interest in art through interactivity, the opportunity to choose, self-evaluate creative results, and experiment. Therefore, the project-based formation of aesthetic experience must take into account both the age-specific characteristics of fourth graders and the components of aesthetic experience (drive, need, incentive, interest, feelings, emotions, experiences, evaluations, tastes, ideals, views) as well as the factors influencing its formation (availability of an emotionally safe environment; interactive interaction; motivational significance; individualization). As an example, we developed a series of mini-projects (Impression Art Diary, Music in Motion, The Color of Music – Painting the Sound, What Emotion Lives in Music?, Two Sides of the Artistic Palette: Good and Evil in Colors and Sounds, My Art – My Choice) to help shape the aesthetic experience of fourth-grade students.

The prospects for further research lie in designing the aesthetic experience formation of primary school students through the use of short- and long-term art projects.

Keywords: *design; project-based formation; experience; aesthetic experience; art lesson; 4th-grade students; artistic and creative activity.*

Сучасна мистецька освіта орієнтована на формування гармонійно розвиненої, емоційно зрілої та творчої особистості, здатної сприймати, розуміти, оцінювати художні явища. Важливим компонентом цього процесу є розвиток естетичного досвіду, що поєднує знання, емоції, художні уявлення, ціннісні судження і творчі дії школяра. Саме завдяки збагаченню естетичного досвіду під час вивчення мистецтва в 1-3 класах, учень поступово переходить від звичайного сприймання мистецтва до глибокого розуміння його змісту, символів і духовно-культурних цінностей. У сучасних дослідженнях естетичний досвід визначається як сукупність чуттєво-емоційних, інтелектуальних і діяльнісних компонентів, що формуються у взаємодії з мистецькими образами. Він включає етапи сприймання, осмислення, оцінки та творчого відтворення. Для молодших школярів цей процес має особливе значення, адже саме у віці 9-10 років в учнів активно формують естетичні орієнтири, розвивається здатність до асоціативного мислення, школярі починають чітко розрізняти виразальні засоби мистецтва.

Для здобувачів початкової школи, особливо четвертокласників, естетичний досвід стає підґрунтям розвитку емоційного інтелекту, здатності до співпереживання, емпатії та самоідентифікації через мистецьку діяльність. Уроки ж мистецтва створюють унікальне середовище, де учень може одночасно бути глядачем, виконавцем і творцем. У свою чергу, методичні розробки щодо різних аспектів формування та розвитку художнього та естетичного досвіду школярів на уроках мистецтва потребують актуалізації їх відповідності новим соціокультурним та воєнним умовам. Це зумовлено, насамперед, тим, що на сьогодні сформоване нове покоління школярів, яке зростає в цифровому середовищі, де смартфони та технології є невід'ємною частиною життя з

народження і разом з тим, навчається в умовах військового стану. Це покоління школярів суттєво відрізняються від попередніх поколінь не тільки психофізіологічними та психологічними якостями, а й емоційним відгуком на твори мистецтва, художньо-естетичними смаками, мистецькими уподобаннями, особливостями сприймання та оцінки творів мистецтва. Відтак, проблема полягає в тому, щоб перетворити сучасний урок мистецтва з інформаційного на емоційно-досвідний простір з використанням цифрових технологій, у якому відбувається духовне збагачення та проєктувально формується індивідуальний естетичний досвід кожного школяра з використанням інноваційних творчих завдань, мініпроєктів, вправ.

Феномен досвіду в історичному науковому дискурсі (його види і типи) аналізували Е. Конділ'як, К. Поппер, М. Стюард, М. Хайдеггер та ін. З психолого-педагогічної точки зору вивчали Г. Костюк, І. Бех, Б. Теплов та ін. Педагогічні дослідження категорії досвіду у контексті розвитку особистості в процесі художньо-творчої діяльності окреслювали О. Мельничук, Т. Мієр, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Щолокова та ін. Проблема естетичного досвіду досліджувалася в працях І. Зязюна, Л. Масол, О. Рудницької, Н. Миропольської, які розглядали мистецьку освіту як процес духовного розвитку особистості.

Категорію естетичного досвіду та явища естетичного виховання вивчали І. Зюзян, В. Крутос, Т. Скорик та ін., художнього досвіду Н. Дігтярь; художньо-естетичного досвіду Н. Батюк, Т. Сердюк, М. Федорець, Г. Драч, О. Шевнюк та ін. У зарубіжній педагогіці феномен досвіду розглядався в роботах Дж. Дьюї, Г. Ріда, Р. Арнхейм.

Мета статті – уточнити сутність поняття «естетичний досвід» відповідно до окресленої проблеми, окреслити структуру естетичного досвіду четвертокласників, розробити практичні мініпроєкти (завдання, творчі вправи, тощо), які спрямовано на проєктувальне формування складників естетичного досвіду нового покоління молодших школярів на уроках мистецтва з врахуванням навчання в умовах воєнного стану. Окреслити їх варіативність відповідно до змісту підручників з мистецтва для 4 класу.

У наукових джерелах дефініція «досвід» розглядається як: сукупність знань, умінь, навичок (знання, які здобуваються в житті, на практиці) [1], [6]. Сукупність подій і переживань (те, що вже відбулося в житті людини, з чим їй довелося зустрітися) [9], віддзеркалення об'єктивного світу та суспільної практики в свідомості людини, одержане в результаті активного пізнання. Так, в наукових джерелах [2], [8], [7], [10], [11] естетичний досвід розглядається як важливий аспект складової естетичного виховання дитини, що пов'язаний з емоційним сприйняттям та інтелектуальним розумінням художніх образів та явищ. До цього відноситься не тільки здатність до естетичного усвідомлення та осмислення краси навколишнього середовища, а й про поглиблені роздуми і переживання, які виникають в учнів під час «проживання» мистецтва.

На думку О. Ребрової [8], естетичний досвід є суб'єктивною й індивідуальною складовою людини, у якій поєднуються елементи як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. На переконання вченої, знання, що виникають у результаті мистецької діяльності, формують об'єктивний рівень досвіду, тоді як почуття, емоції та індивідуальне сприйняття визначають його унікальну суб'єктивну природу. А відтак, естетичний досвід має розглядатися як єдність раціонального та емоційного, загальнолюдського й індивідуального.

Натомість Г. Сотська [10] під поняттям «естетичний досвід» розуміє постійний творчий процес та розвиток в духовній сфері людини, розуміння своєї подальшої роботи, передачу людських цінностей та національного виховання [10].

Не менш важливим є науковий доробок Я. Стрельцова [11], у якому йдеться про естетичний досвід як про те, що охоплює не тільки сприймання творів мистецтва та бачення прекрасного, але й ретельне їх осмислення. Відтак, завдяки цьому людина формує свої власні цінності, розвиває творчий потенціал, можливість мислити критично, що є невід'ємною частиною для розвитку суспільстві та культурної спадщини [11].

Не менш цікавим є підхід, який запропоновано О. Павловою [7] стосовно трактування естетичного досвіду. Учена розглядає естетичний досвід як чинник культуротворення. На її думку, естетичний досвід, забезпечуючи цілісність переходу від традицій до інновацій, являє собою інтегративну єдність здібностей людини, які проявляються у процесі чуттєвої культури, тобто у здатності сприймати, переживати та творити красу. Таким чином, естетичний досвід не обмежується лише художньою діяльністю, а пронизує всі сфери життєтворчості [7].

Як сукупність музичних знань і вмінь, усвідомлення засобів реалізації дій та емоційно-чуттєвої вихованості, яка характеризує рівень розвитку особистості в різних видах мистецтва, трактує музично-естетичний досвід Н. Косінська [4].

Важливою складовою естетичного досвіду є художній смак, який уможливорює розрізнення прекрасного та потворного, гармонійного й хаотичного. Він знаходиться у тісному взаємозв'язку із природною здатністю відчувати й оцінювати естетику мистецтва, яка розвивається через уроки мистецтва, споглядання художніх творів та практичної діяльності. Відтак, художній смак – це не вроджена якість, а результат цілеспрямованого формування естетичного досвіду. Серед дотичних до естетичного досвіду категорій належить катарсис – емоційно-духовне очищення, що виникає у процесі сприйняття мистецтва. Сучасна естетика визначає катарсис як вищий рівень естетичного переживання, коли через мистецтво людина долає внутрішні суперечності, знаходячи гармонію з собою і світом. У цьому сенсі катарсис є вершиною естетичного досвіду, його духовним результатом.

Проаналізувавши наукові трактування поняття «естетичний досвід», визначаємо «естетичний досвід четвертокласників» як сукупність мистецьких знань (зокрема, відповідно до змістового наповнення курсу «Мистецтво») та вмінь, що забезпечують емоційне сприйняття та інтелектуальне розуміння художніх образів та мистецьких явищ, які формуються в мотиваційно-творчій, емоційно-чуттєвій та аксіологічно-орієнтаційній сферах діяльності школяра.

На підтвердження зазначеного вище звернімося до напрацювань І. Зязюна, який структурно представив сутність естетичного досвіду, виокремивши такі складники, як: емоції, потреби, почуття, смаки, погляди, ідеали. Учений вважає, що саме завдяки цим складникам, естетичний досвід регулює людську поведінку, спрямовує фокус дії людини на предмет, який здатний задовольнити людську потребу [2].

Проаналізувавши і деталізувавши складники естетичного досвіду, які запропоновано І. Зязюном, науковці М. Федорець та Сью Сінчжоу по-іншому упорядковують складники естетичного досвіду, зокрема виокремлюють три сфери: мотиваційну (потяг, потреба, спонука, інтерес, почуття), емоційну (почуття, емоції, переживання) та ціннісно-орієнтаційну (оцінки, смаки, ідеали, погляди) [12]

Розглянувши сутність категорії «естетичний досвід четвертокласника» та структурні складники естетичного досвіду, які виокремлено сучасними вченими [2], [12], пропонуємо наступну компонентну структуру:

- мотиваційно-творчий (включає мистецькі потреби (запити), знання про твори мистецтва та явища, мистецькі здібності, які необхідні для творчої діяльності на уроці);
- емоційно-чуттєвий (сприйняття, переживання, проживання, емоційний відгук на твори мистецтва);

– аксіологічно-орієнтаційний (вміння оцінити твір мистецтва, висловити свою точку зору та мистецькі смаки (вподобання) при аналізі мистецького твору.

Відтак, у сучасній педагогіці естетичний досвід трактується як інтегративний результат сприйняття, оцінки й творчої діяльності учня. Формування естетичного досвіду в початковій школі відбувається через систему художньо-практичної діяльності саме на уроках художньо-естетичного циклу, зокрема інтегрованому курсі «Мистецтво». Цей процес передбачає: знання творів мистецтва, їх споглядання та «проживання»; усвідомлення їх емоційного змісту; створення власних художніх образів; осмислення авторського творчого результату.

Саме інтегрований курс «Мистецтво» (автори: Л. Масол, Л. Кондратова та ін.) [5], [3] забезпечує можливості для такого досвіду, поєднуючи різні види просторових, часових та просторово-часових видів мистецтва. На уроках учень не просто відтворює зразок, а переживає художню дію, стає співавтором естетичного процесу. Так, у процесі малювання під музику, інсценування пісні чи створення мистецького мініпроєкту школярі вчаться виражати емоції, розуміти образну мову мистецтва, усвідомлювати власні відчуття, тобто набувають естетичний досвід.

Спираючись на дослідження психологів (Ж. Піаже, Л. Виготського К. Роджерса), які підкреслюють, що формування естетичного досвіду пов'язане з розвитком уяви, емпатії та асоціативного мислення. Через естетичне сприймання діти вчаться усвідомлювати власні емоції, розуміти інших і будувати ціннісні відносини з навколишнім світом. Тому мистецькі мініпроєкти для четвертокласників мають бути не лише пізнавальними, а й емоційно-діяльними, спрямованими на відкриття краси в природі, людині, музиці, кольорі, формі, тощо.

Так, на формування естетичного досвіду впливає використання на уроках мистецтва: інтерактивних художніх діалогів (аналіз картини, пісні, запитання й обговорення почуттів); порівняльного сприймання (зіставлення різних видів мистецтва); асоціативно-ігрових методів (створення художніх образів через рух, інсценізацію, звук, колір); проєктної діяльності (створення мініпроєктів, постерів, колажів); інтеграції з ІТ-технологіями (цифрові колажі, використання музичних лабораторій, тощо). Не менш важливе значення для ефективного формування естетичного досвіду мають: наявність емоційно-безпечного середовища (наявність укриттів в загальноосвітніх навчальних закладах, атмосфера підтримки, довіри й відкритості у класному колективі, тощо); інтерактивна взаємодія (використання вчителем діалогічних форм та групової творчості); мотиваційна значущість (зв'язок мистецьких завдань із життєвим досвідом дітей та розуміння їх практичного застосування на практиці); індивідуалізація (врахування різних типів сприйняття (візуального, слухового, кінестетичного та наявність різнорівневих завдань для школярів відповідно до їх вікових особливостей). Проаналізувавши сутність поняття «естетичного досвід», складники, особливості процесу його формування та чинники, що на нього впливають, нами було як адаптовано, так і розроблено лінійку творчих мініпроєктів. Їх детальний опис представлено у таблиці 1

Естетичний досвід – це не лише знання про мистецтво, а передусім внутрішній процес духовного переживання краси, що формує особистісну позицію школяра.

Важливо враховувати той факт, що в учнів 4 класу емоційна сфера стає більш стабільною, однак потреба у грі, яскравих враженнях, художньому експерименті залишається провідною. В учнів 4 класу важливо підтримувати пізнавальний інтерес до мистецтва через інтерактивність, можливість вибору, самооцінку результатів творчості та експериментування. А відтак, проєктувальне формування естетичного досвіду має реалізовувати з урахуванням як вікових особливостей четвертокласників, так і складників естетичного досвіду (потяг, потреба, спонука, інтерес, почуття, емоції,

переживання, оцінки, смаки, ідеали, погляди) та чинників, які впливають на їх формування (наявність емоційно-безпечного середовища; інтерактивна взаємодія; мотиваційна значущість; індивідуалізація).

Таблиця 1

Лінійка адаптованих та авторських мініпроектів для формування складників естетичного досвіду (СЕД) четвертокласників на уроках мистецтва

Назва	СЕД	Зміст
«Арт-щоденник вражень»	Мотиваційно-творчий компонент	Вчитель пропонує учням прослухати музичну композицію, або розглянути картину (Наприклад твори для сприймання: Мирослав Скорик «Мелодія», І. Марчук «Спогади дитинства») Після сприймання мистецького твору, вчитель пропонує школярам заповнити сторінку «Арт-щоденник вражень», яка може складатися з наступних питань: Що мене вразило в творі? Який настрій передає твір? Які засоби виразності використав митець у своєму творі? Які кольори чи звуки я використаю, щоб створити власний малюнок чи ритм за мотивами твору? Чи може він стати «мотиватором» для розвитку моїх музичних здібностей? Чи твір мистецтва задовольнив мою емоційну потребу? Опісля вчитель може запропонувати учням створити власну мелодію свого настрою після «знайомства» з мистецьким твором використавши одну зі складових музичної лабораторії TOYTEATRE (https://toytheater.com/xylophone/) «Ксилофон». За бажанням учнів створену мелодію можна записати та обговорити з сусідом по парі. Вчитель може запропонувати школярам визначити зону свого зростання (визначити що вдалося під час виконання завдання, а що на наступний раз можна покращити). Також створені музичні композиції за допомогою використання музичної лабораторії можна розмістити на дошці Padlet, увімкнути фрагмент кожної композиції для учнів та попросити проголосувати за одну, яка їм найбільше сподобалась вподобайкою.
«Музика в русі»	Мотиваційно-творчий компонент	Вчитель пропонує учням ознайомитися з танцями сусідніх народів (полька, мазурка, чардаш, тощо) до теми: «У дружньому слов'янському колі» (автор підручника «Мистецтво» Л. Масол). Опісля пропонує прослухати, вивчити та проспівати чеську народну пісню «Полечка». Учні слухають пісню, визначають її настрій, характеризують засоби музичної виразності. Вчитель звертає увагу на дикцію, артикуляцію та чистоту інтонування при співі. Опісля він пропонує знайти в інтернеті інші виконання та сучасні інтерпретації танцю «Полька». Пропонує доєднатися до танцювального флешмобу, придумати 4 рухи до пісні-танцю і виконати разом коротку рухову імпровізацію. Також можна попросити учнів обговорити у міні-групах як рухи допомогли передати зміст музики; які рухи було легко виконувати, а які ні. Вчитель просить поміркувати від чого це залежить та які труднощі виникають, коли учні разом виконують танцювальні рухи під музику. Також вчитель просить наголосити на тому, за що учні можуть себе похвалити після виконання завдання. Вчитель також може ускладнити завдання і додати елемент малювання. Просить учнів створити «музичну хвилю польки» за допомогою використання різних кольорів.

«Музика кольору – картина музики»	Емоційно-чуттєвий компонент	Вчитель пропонує здобувачам освіти прослухати фрагмент інструментальної композиції М. Скорика «Мелодія» та розглянути картину К. Білокур «Садові квіти». Учні слухають музичний твір і добирають кольори, які відповідають настрою звучання. Потім порівнюють свій «кольоровий настрій» із картиною художниці і визначають, як вона передала красу і почуття через барви кольорів. Вчитель пропонує учням поміркувати, чи можна «бачити музику» і «чути кольори». Після виконання завдання, учні можуть визначити семантику кольору, який переважає у їхньому малюнку до музичної композиції та перевірити, чи співпадає вона з емоціями, які відчуває школяр після сприйняття твору мистецтва.
«Яка емоція живе у музиці?»	Емоційно-чуттєвий компонент	Учитель просить учнів прослухати музичну інструментальну композицію (відповідно до переліку, який пропонують автори підручників з мистецтва (4 кл.) Опісля пропонує визначити, яка емоція може «жити» в цій композиції (радість, злість, тривожність, відрaza, сум, тощо). Діти малюють чи рухами зображають емоцію-персонажа, який «живе» у музиці. А однокласники намагаються вгадати. Також вчитель може урізноманітнити завдання і попросити обрати елементарний музичний інструмент (металофон, дзвіночок, маракаси, тарілки, тощо), який може озвучити цю емоцію. Також можна попросити створити музичний інструмент з вторинних матеріалів і озвучити з його допомогою визначену емоцію.
«Дві сторони мистецької палітри: добро і зло у кольорах і звуках»	Аксіологічно-орієнтаційний	Вчитель пропонує розглянути картину В. Орселя «Добро і зло». Пропонує обговорити в міні-групах як зображено добро і зло у цьому творі. Просить створити коротке усне «інтерв'ю з митцем». Просить придумати запитання, на які б вони хотіли отримати відповіді у митця, якщо б його зустріли. Також просить висунути гіпотезу і спробувати сформулювати орієнтовні відповіді художника. Щоб ускладнити завдання, вчитель може запропонувати схарактеризувати картину (визначити колірну гаму, композиційну будову, передній та задній план, значення символів, які зображено на картині, тощо). Також можна запропонувати учням зобразити у фантастичній формі образ добра і зла та створити інструментальну мелодію добра і зла. Опісля вчитель пропонує обговорити засоби виразності, які учні використали для зображення цих категорій.
«Мое мистецтво – мій вибір»	Аксіологічно-орієнтаційний	Вчитель пропонує учням прослухати, вивчити і проспівати пісню з репертуару Тіни Кароль «Україна – це ми» (або іншу пісню відповідно до змістового наповнення підручників з мистецтва за 4 клас). Опісля роботи над піснею пропонує обговорити в міні-групі що учні відчувають, коли співають пісню та чому важливо берегти своє стародавнє та сучасне мистецтво. Потім вчитель просить здобувачів освіти створити «Дерево мистецьких смаків». Вчитель пропонує учням на аркуші паперу намалювати дерево. Коріння – український фольклор (учні записують українські народні пісні, які знають і співають), стовбур – класичні твори, а на листочках записують улюблені твори, жанри, виконавців сучасної естради та композиторів популярних інструментальних творів сьогодення. Опісля вчитель пропонує вписати назву вивченої на уроці пісні у малюнок та визначити, де б учень(учениця) її розмістили на «мистецькому» дереві.

Як приклад нами було розроблено лінійку мініпроектів («Арт-щоденник вражень», «Музика в русі», «Музика кольору – картина музики», «Яка емоція живе у музиці?», «Дві сторони мистецької палітри: добро і зло у кольорах і звуках», «Мое мистецтво – мій вибір») для формування естетичного досвіду четвертокласників.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у проєктувальному формуванні естетичного досвіду учнів молодшого шкільного віку з використанням в коротко та довготривалих мистецьких проєктах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnnyk.me/dict/vts/досвід> (дата звернення: 09.10.2025).

2. Зязюн І. А. *Філософія педагогічної дії*. Київ : Вища школа, 2008. 256 с.
3. Кондратова Л. Г. *Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 4 кл. закладів загальної середньої освіти*. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2021. 160 с.
4. Косінська Н. Л. Формування музично-естетичного досвіду майбутнього учителя музичного мистецтва засобами інтеграції мистецтв. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 2016, № 14, С. 205–211. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.14.2016.163724>
5. Масол Л., Гайдамака О., Колотило О. *Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 4 кл. закладів загальної середньої освіти*. Київ : Навчальна книга – Генеза, 2021. 128 с.
6. Мієр Т. І. *Дидактичний довідник майбутнього вчителя початкових класів*. Київ : ЦП «Компринт», 2024. 360 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50793/1/T_Miier_Dovidnyk_2024_FPO.pdf.pdf (дата звернення: 09.10.2025).
7. Павлова О. Ю. *Естетичний досвід як онтологічна проблема* : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2009. 35 с.
8. Реброва О. Є. *Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проекції педагогіки мистецтва* : монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 295 с.
9. Словотвір. Етимологічний онлайн-словник української мови. URL: <https://slovotvir.org.ua/words/dosvid> (дата звернення: 09.10.2025).
10. Сотська Г. І. Естетичний досвід – основа художньо-творчої діяльності викладача образотворчого мистецтва вищого педагогічного навчального закладу. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* : зб. наук. пр. Умань : Жовтий О. О., 2012. Вип. 12, Ч. 1. С. 288–294.
11. Стрельцов Я. І. Естетичний досвід та естетичні судження: особливості взаємозв'язку. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філософія. Філософські перипетії*, 2020, Вип. 63, С. 187–194.
12. Федорець М. О., Сюй Сінчжоу. Формування музично-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва як наукова проблема в Україні та Китаї. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 2020, № 5, С. 36–42.

REFERENCES:

1. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi movy. (2025). *Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language*. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/досвід> (accessed 09.10.2025). [in Ukrainian].
2. Ziazun, I. A. (2008). *Filosofia pedahohichnoi dii* [Philosophy of Pedagogical Action]. Kyiv: Vyshcha shkola, 256 p. [in Ukrainian].
3. Kondratova, L. H. (2021). *Mystetstvo: pidruchnyk intehrovanoho kursu dlia 4 kl. zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Art: Textbook of the Integrated Course for Grade 4 of General Secondary Education Institutions]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan, 160 p. [in Ukrainian].
4. Kosinska, N. L. (2016). *Formuvannia muzychno-estetychnoho dosvidu maibutnoho uchytelia muzychnoho mystetstva zasobamy intehratsii mystetstv* [Formation of Musical and Aesthetic Experience of Future Music Teachers through Integration of Arts]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*, No. 14, pp. 205–211. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.14.2016.163724> [in Ukrainian].
5. Masol, L., Haidamaka, O., & Kolotylo, O. (2021). *Mystetstvo: pidruchnyk intehrovanoho kursu dlia 4 kl. zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Art: Textbook of the Integrated Course for Grade 4 of General Secondary Education Institutions]. Kyiv: Navchalna knyha – Heneza, 128 p. [in Ukrainian].
6. Mier, T. I. (2024). *Dydaktychnyi dovidnyk maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv* [Didactic Handbook of a Future Primary School Teacher]. Kyiv: TsP “Komprynt”, 360 p. Available at: URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50793/1/T_Miier_Dovidnyk_2024_FPO.pdf.pdf [in Ukrainian].
7. Pavlova, O. Yu. (2009). *Estetychnyi dosvid yak ontolohichna problema* [Aesthetic Experience as an Ontological Problem]. Doctoral dissertation abstract. Taras Shevchenko National University of Kyiv, 35 p. [in Ukrainian].
8. Rebrova, O. Ye. (2012). *Teoretychne doslidzhennia khudozhno-mentalnoho dosvidu v proektsii pedahohiky mystetstva* [Theoretical Study of Artistic-Mental Experience in the Context of Art Pedagogy]. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova, 295 p. [in Ukrainian].
9. SlovoTVir. (2025). Etymologichnyi onlain-slovnyk ukrainskoi movy [Etymological Online Dictionary of the Ukrainian Language]. Available at: <https://slovotvir.org.ua/words/dosvid> (accessed: 09.10.2025). [in Ukrainian].
10. Sotska, H. I. (2012). *Estetychnyi dosvid – osnova khudozhno-tvorchoi diialnosti vykladacha obrazotvorchoho mystetstva vyshchoho pedahohichnoho navchalnoho zakladu* [Aesthetic Experience as the Basis of Artistic and Creative Activity of Fine Arts Teachers in Higher Pedagogical Education]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*, Vol. 12(1), pp. 288–294. [in Ukrainian].
11. Streltsov, Ya. I. (2020). *Estetychnyi dosvid ta estetychni sudzhennia: osoblyvosti vzaiemozviazku* [Aesthetic Experience and Aesthetic Judgments: Features of Interconnection]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho*

- universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Filosofiia. Filosofski perypetii*, Vol. 63, pp. 187–194. [in Ukrainian].
12. Fedorets, M. O., & Sui, S. (2020). *Formuvannia muzychno-estetychnoho dosvidu maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva yak naukova problema v Ukraini ta Kytai* [Formation of Musical and Aesthetic Experience of Future Music Teachers as a Scientific Problem in Ukraine and China]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, No. 5, pp. 36–42. [in Ukrainian].